

Leesbibliotheek Toko Senang, 1937-1986

Dit interview met de heer en mevrouw Buijen van Weelderen is gemaakt door Trudy van der Wees en verscheen op 7 mei 1986 in de Delftsche Courant naar aanleiding van de op handen zijnde sluiting van hun bedrijf.

'Ik heb wel eens jongens hier de winkel uit moeten zetten, die bléven lezen. Niet dat dat erg was, maar het liep tegen sluitingstijd, en ze wilden maar niet weggaan!' Aan het woord P.G. Buijen van Weelderen. Hij runt al meer dan 50 jaar 'Toko Senang', de laatste particuliere leesbibliotheek van Delft, op de hoek van de Verwersdijk en het Rietveld. Binnenkort komt daar een einde aan. Het echtpaar, inmiddels 75 jaar, vindt het nu wel welletjes.

Eigenlijk betekent 'Toko Senang' niets anders dan 'aardig winkeltje'. Die naam is toepasselijk, want het is inderdaad een gezellig winkeltje, waar de boeken netjes in een rij, voorzien van rode kaften, staan opgesteld. Het ruikt er naar boeken, papier en stof. De kleine ruimte biedt een wat saaie, ernstige aanblik, maar de titels van de boeken brengen de lezer al snel op andere gedachten. Konsalik, Sarah Seale, Simmel, Anne de Vries en Margreet van Hoorn staan rug aan rug. 'Ontspanning voor de gewone man, dat brengen we. Streekromans, kasteelromans, detectives, oorlogsboeken. Nee, literatuur vind je hier niet', legt mevrouw Buijen van Weelderen uit.

Het winkeltje heeft een vaste klantenkring gehad, die regelmatig voor twee kwartjes een boek komt lenen. 'Mensen hebben al tegen ons gezegd: wat doe je me áán door weg te gaan!', lacht ze. 'Maar ik vind het nu echt wel welletjes. Hoewel we het contact met de mensen natuurlijk wel zullen missen. Het was hier altijd heel gezellig. Je kent iedereen. Je vervult een soort sociale functie. Iedereen komt met verhalen bij je aan. Ouderen, maar ook jongeren. Ik kan die verhalen niet altijd van me af zetten. Dat is wel eens lastig.'

Inmiddels is ze aan de derde generatie lezers bezig. Ze heeft de grootouders gekend, de ouders, en nu de kinderen. 'Ja, je kunt er wel mee door blijven gaan. Elk jaar zeiden we tegen elkaar: zullen we er nu maar eens mee stoppen? Maar dan plakten we er tóch weer een jaartje tegenaan.' De leeszaal heeft zijn naam te danken aan een oud Indiëganger, van wie de huidige eigenaar van de zaak P.G. Buijen van Weelderen destijds de boeken heeft kunnen overnemen. 'Toen ik hier begon heb ik de boeken overgenomen van een onderwijzer, een oud-Indiëganger, die de boeken

De leesbibliotheek Toko Senang op de hoek Rietveld/Verwersdijk (Foto: A.W. Buijen van Weelderen)

Het interieur van de leesbibliotheek (Foto: A.W. Buijen van Weelderen)

in een bibliotheekje aan het Westplantsoen verhuurde. In al die boeken stond een stempel 'Toko Senang'. Toen ik de boeken overnam, wilde hij graag dat ik die naam zou handhaven, dus heb ik dat maar gedaan', vertelt hij schouderophalend.

Het uitlenen van boeken is geen jongensdroom geweest. Buijen van Weelderen is eigenlijk boekbinder. In de crisisjaren was daar echter weinig werk in te vinden, dus besloot hij in 1937 voor zichzelf te beginnen. Het winkeltje, en de daarboven gelegen woonruimte kon hij huren van de *Delftsche Courant*. Zes cent leesgeld moesten de lezers destijds betalen. Daar mochten ze het boek een week voor houden. Daarnaast bleef de Delftenaar zijn oude vak uitoefenen. Duizenden boeken heeft hij in de loop der jaren van een nieuw jasje voorzien.

'In het begin was het echt alle zeilen bijzetten', vertelt zijn vrouw. 'In de beginjaren heeft mijn man er ook nog een paar dagen per week bijgewerkt, want met de leeszaal alleen was echt geen droog brood te verdienen.'

De tijd zat wat dat betreft niet mee. In de crisisjaren hadden de meeste mensen geen geld om boeken te lezen. De oorlog bracht daar ironisch genoeg verandering in. 'Toen begon het ineens te lopen. Mensen hadden tijd om te lezen, zochten afleiding, en brachten hier hele dagen door. Sindsdien ging het steeds beter. In 1950 zijn we een tweede leeszaal annex kantoorboekhandel begonnen aan de Julianalaan, die pas in 1978 werd afgestoten. Die was groter dan deze zaak. Totaal hadden we op een gegeven moment wel 18.000 boeken.'

Nu stelt de leesbibliotheek echter niet veel meer voor. Televisie, video en de openbare bibliotheek hebben de particuliere leeszaal van het straatbeeld verdreven. 'Het werd op den duur een verplichting steeds elke dag in de winkel te zijn, terwijl er dagen voorkwamen dat er weinig klanten langs kwamen.'

Het echtpaar heeft levendige herinneringen aan de bezettingstijd. 'Van de Duitsers moesten we in grote folioboeken bijhouden wie welke boeken leende. Dat moesten we allemaal doorgeven. Een heel werk natuurlijk. Bovendien moesten we boeken inleveren, die verboden waren. Achteraf kan je er om lachen, boeken als Tarzan, en van Philips Oppenheim waren allemaal verboden. Zelfs Dik Trom mocht niet!'

Toko Senang is waarschijnlijk een van de laatste particuliere leesbibliotheken van Nederland. Van de 17.000 boeken zijn er nu nog een paar duizend over. Daarnaast zijn er nog een paar honderd stripboeken, een speciale tak van het bedrijfje, waar vooral de jeugd gretig gebruik van maakte.

In de goede tijd telde Toko Senang, samen met de zaak aan de Julianalaan ongeveer 1500 abonnees, verspreid over heel Delft. Daarmee had

het echtpaar de handen vol, want ook het gezin moest draaiende worden gehouden. En het onderhoud van de zaak vergde de nodige aandacht, waarbij ook de kinderen werden ingeschakeld. De boeken moesten regelmatig worden 'geklopt' om het stof te verjagen, en de boeken moesten worden ingebonden in keurige rode bandjes. 'We kregen de boeken toen nog ongebonden aangeleverd', legt Buijen van Weelderen uit. 'Dat gebeurt nu niet meer, maar toen was dat heel gewoon. Het scheelde in de kosten, en je kon zelf de band net zo stevig maken als je wilde, en dat was wel nodig, want iedereen zat er met zijn vingers aan. Mijn oude vak kwam me dus heel goed van pas.'

Nog een week of twee. Dan zit het erop. Een tijdperk wordt afgesloten. De resterende boeken worden opgeruimd, verkocht, weggegeven, of eindigen bij het oud papier. Toch is dat wel het laatste wat je met een boek zou willen doen. 'We hebben er nog aan gedacht ze aan ziekenhuizen te geven, maar die zijn daar niet zo tuk op.' Volgens mevrouw Buijen van Weelderen is men daar wel eens bang voor besmetting bij tweedehands boeken, of uitgeleende boeken. 'Maar dat is niet terecht. Toen we met de zaak begonnen, heb ik bij een arts geïnformeerd of het kwaad kon. Of boeken bacillen bij zich konden dragen en dus besmettelijk zouden zijn. Maar die zei dat alleen levende dingen besmetting kunnen overdragen, en boeken zijn dode dingen.'

Hoewel beide bejaarde mensen blij zijn dat er een punt wordt gezet achter een vijftigjarige traditie, zit Buijen van Weelderen nog wel een beetje tegen de vele vrije tijd aan te hikken. 'Ik heb hobbies zat, muziek, schaken. Maar ik zal de mensen missen. Als het dan regent zit je maar voor je raampje te kijken. Er gebeurt niets. De zaak bracht altijd gezelligheid met zich mee. En ik probeer altijd de humor van de dingen in te zien. Ja, wat we allemaal hebben meegemaakt, in die vijftig jaar, daar kan je wel een boek over schrijven.'